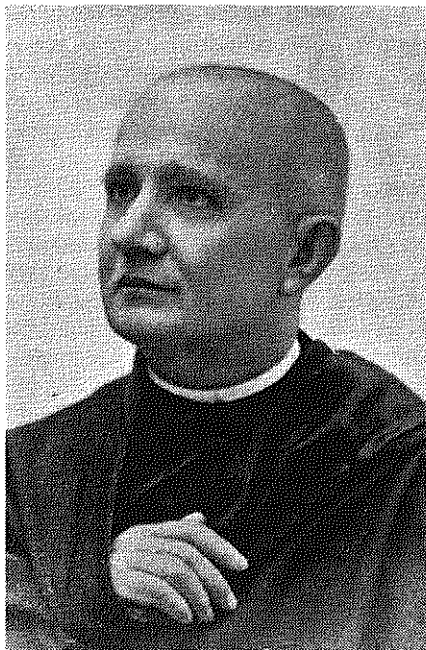

Mn. JOAN BAPTISTA ALTÉS I ALABART

per Mn. Josep Alanyà i Roig

El nostre sacerdot, escriptor i polemista, veié la primera llum a la Vila de Batea, en l'alcova de la casa pairal dels «Perot», que avui mostra el n.º 40 de les del carrer de la Palla i fa cantonada amb el carrer de Cavallers, el dia 22 de setembre de 1845. Aquest mateix any, sota el govern Narváez, les Corts Constituents corregiren la Constitució de 1837, tot donant naixença a la nova Constitució de 1845, de caire marcadament moderat, que consagrava la unió d'Església i Estat i ampliava les prerrogatives reials i debilitava el principi de sobirania nacional. No trigaria més de dos anys en iniciar-se la segona guerra carlina o dels matiners.

El nadó fou batejat, pocs dies després de néixer, seguint el costum general de les famílies cristianes més tradicionalistes, i la dels «Perot» n'era una, per Mn. Manuel Castillo,

Prior de la Parròquia. Feia aleshores només cinc anys que, a Vinebre, havia rebut també les aigües baptismals Enric d'Ossó i Cervelló, nét de la Marianna Català, de Batea, amb qui el nostre Mn. Altés uniria per tota la vida el sacerdoci fecund i la dedicació apologètica i apostòlica.

Cap als catorze anys, la vocació eclesiàstica que havia manifestat el dugué a la ciutat de Tortosa, on, l'any 1859, ingressà en el Seminari Conciliar, que ocupava aleshores el bell edifici renaixentista del Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties, que en 1544 havia fundat l'Emperador Carles I per als moriscos conversos. Un any més tard, el 1860, el general carlí Ortega seria afusellat a la Suda per ordre d'Isabel II.

El bell casal renaixentista albergava el Seminari des de 1824, quan era bisbe Víctor Damián Sáez, fins que,

l'any 1877, el bisbe Benet Vilamitjana el traslladà a l'edifici del carrer Montcada, on els jesuïtes hi havien tingut el Col·legi i on Mn. Altés hi cursà la Teologia amb els professors Pau Foguet i Bernat Lázaro.

Quan Altés entrà al Seminari n'era Rector el P. Grau, frare dominic exclaustrat des de 1835, home que dominava la filosofia i teologia de Sant Tomàs i que esdevingué per als seminaristes model de saviesa i d'espiritualitat. De la seva bonhomia hi ha freqüents referències en *Cuentos estudiantiles...*, on també trobem qualificats per Altés els altres dominics que compartien la direcció del Seminari amb el P. Grau, dels quals diu: «...éstos eran bondadosos y hasta sabios».⁽¹⁾

Els estudis de llatí els féu amb el «meritísimo señor» Dómine Josep Sena, excel·lent llatínia, «...no sólo profesor, sino cuentista, versificador o poeta, hasta jugador inclusive y... ¡qué sé yo cuántas cosas más...! Hasta se hizo barbero, o dueño de una barbería, pero digámoslo exactamente, barbería de estudiantes. Así lo expresaba textualmente el farol anunciador que estaba colgado en la ventana de su casa: Aquesta es la barbería / titulada de estudiantes, / gramáticos y cursantes / de sana Filosofía». D'ell diu també Altés que «Nunca nos olvidaremos de que profesaba gran devoción a Santa Teresa de Jesús». I es posa la pregunta, tot referint-se a Ossó sense al·ludir-lo expressament: «¿Es que esta devoción, que tan a menudo procuró infiltrar en el alma de sus discípulos vino a producir en alguno de ellos —tal vez el más egregio— los frutos más sazonados...? Chi sa!»⁽²⁾

Altés, com Ossó, estudià la carrera eclesiàstica com a extern. Ambdós vivien a casa del Canonge Racioner de la Seu de Tortosa dom Ramon Alabart, que ja era conegut dels Ossó i era oncle avi matern de Joan Baptista Altés. El Canonge fou per als dos joves el protector, l'amic, el confident i el director espiritual. N'és prova la delicadesa amb què tant Ossó com Altés en parlen, del Canonge —«que atesora ricos manantiales de ternura y sentimiento...», diu Altés—⁽³⁾, palesant així la familiaritat espiritual i exemplar amb què Mn. Alabart els embolcallà.

Els tres anys de Filosofia els cursà amb el professor Dionís Brull, qui el

familiaritzà amb la Dialèctica lògica, la Crítica, la Metafísica general i especial i la Física, d'acord amb l'esperit de la tradició escolàstica i un cert cartesianisme que s'hi havia incorporat.

El dia 11 de febrer de 1862, quan només tenia disset anys, Altés perdé, amb gran dolor, la mare. Aquesta mort revelà el gran amor que el fill li tenia i la gran sensibilitat que ornava son cor. És en ocasió d'aquest luctuós fet que el nostre poeta escriu i publica el primer llibre que intitula *Suspiros y lágrimas*. Aquesta obra conté deu composicions poètiques de variada longitud i forma mètrica, totes elles elegies íntimes, sobre la mort de la mare i dedicades al seu oncle Mn. Ramon Alabart «a cuya sombra benéfica —diu el poeta en el pròleg— he comenzado a pulsar un laúd...» Elegies de viva expressivitat romàntica que mai més no abandonarà.

Acabats els estudis teològics i rebuts els ordes menors, el subdiaconat i el diaconat, fou ordenat prevere pel bisbe Benet Vilamitjana i Vila el dia 12 de Març de 1870, any de l'abdicació d'Isabel II en el seu primogènit Alfons XII. La primera missa creiem que la celebrà, seguint la tradició, a l'altar major de l'església parroquial de Batea, probablement el dia 19 de març, festa de Sant Josep.

Els darrers anys d'Altés a Tortosa, abans d'ésser ordenat sacerdot, foren plens de trasbalsaments i peripècies. Espanya vivia les arbitrietats de la reina Isabel i la duresa dels moderats que conduïren a la «Gloriosa», revolució antidinàstica dirigida per militars liberals. La batalla del Pont d'Alcolea, favorable als sublevats, provocà la fugida de la reina a França i l'establiment d'un govern provisional presidit pel general Serrano i del qual fou membre el general reusenc Joan Prim. El 6 de juny de 1869 Espanya tingué una nova Constitució que proclamava la llibertat de cultes, d'impremta i d'ensenyança i retornava tot el poder a la sobirania nacional. L'assassinat de Prim i l'arribada a Cartagena del seu candidat Amadeu de Savoia foren els fets més destacats del moment. Es preparava, a més, la tercera guerra carlina.

Aires de revolució bufaven per arreu i arribaren també a Tortosa. Els republicans tortosins que secunda-

ven la revolució «Septembrina» s'incautaren del Seminari, on hi instal·laren els Jutjats; els jesuïtes, entre els quals Altés hi tenia el seu bon amic Martorell, foren expulsats del raval de Jesús i llur Col·legi Màxim fou convertit en hospital; el Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties, violentament ocupat pels revolucionaris, esdevingué caserna dels «Voluntaris de la Llibertat». Eren ben raonables les queixes del bisbe Vilamitjana al Ministeri de Justícia tot lamentant «...la anómala situación... de hallarme privado... de la libertad de formar con ciencia y virtud a mis jóvenes levitas, con haberme quitado ambos seminarios».⁽⁴⁾

Altés i els altres seminaristes hagueren d'abandonar el seminari i retornar a casa. Foren novament cridats a Tortosa per al curs de 1869-70, el darrer de la carrera d'Altés, els alumnes de Filosofia i Teologia, puix el bisbe, atesa la situació, havia disposat que les classes s'impartissin dins el Palau Episcopal i en algunes cases particulars a hores prefixades.

El primer nomenament de Mn. Altés fou el de rector de la parròquia de la Transfiguració de Pinyeres, aleshores considerada parròquia rural de segona classe i que comportava el deure de celebrar la Missa a la Venta de Sant Joan i al disseminat d'Algars. De Pinyeres tragué Mn. Altés per a si el pseudònim «Jorge de Pinares» amb què publicà *La heroína de Castellfort*. Serví la parròquia dos anys —de 1870 al 1872—. Pel mes d'octubre d'aquest darrer any fou cridat a Tortosa pel bisbe per ocupar la Càtedra de Llatí i la de Retòrica i Poètica, tot coincidint en el Claustre de Professors del Seminari amb el seu millor amic, Enric d'Ossó, qui ocupà fins al 1878 la Càtedra de Matemàtiques.

Mentre cultivava l'amistat més ferma, humana i espiritual, amb dos homes d'innegable santedat, Ossó i Domingo i Sol, Mn. Altés col·laborava entusiàstic des de la seva bonhomia, humilitat, eficàcia i bon fer, amb les primeres obres apostòliques dels seus amics: l'Arxiconfraria Teresiana d'Ossó i l'Apostolat de l'Oració de Mn. Sol.

El mateix any en què apareixia el primer número del periòdic *El Bien Público*, fundat per Mn. Sol (1878), Ossó fou exonerat de la Càtedra del Seminari per tal de quedar més alli-

berat per a les tasques apostòliques que tenia en projecte. Més tard, també Altés deixà el Seminari i àdhuc la diòcesi de Tortosa, puix amb lletres d'excardinació del bisbe Aznar y Pueyo es traslladà a Barcelona, l'any 1885, rebut pel bisbe Jaume Català, qui l'incardinà com a beneficiat de l'església de Sant Cugat del Rec, que veié cremar durant la Setmana Tràgica de 1909 i que en 1936 fou totalment destruïda. Exercí també la capellania del Col·legi Carreres, la de les Beates Dominiques del carrer de Mallorca, entre les quals fomentà el cant gregorià, i finalment la de les monges clarisses del Monestir de Pedralbes.

Delicat de salut i d'edat avançada —quan ja ultrapassava els seixanta— retornà a la seva aimada Vila, que tan bellament cantà, amb la voluntat de servir els seus convilatsans com a home i com a sacerdot, puix forts llaços de bondadosa generositat l'estrenyeren amb el seus. Enriquia tothom amb amenes contalles i ensems enfortia, a la Parròquia, la devoció a Santa Teresa i el culte a l'Eucaristia que ell mateix, ja feia alguns anys, havia ajudat a sembrar.

La rica espiritualitat de què gaudia, que feia més brillants les seves virtuts humanes, ressaltant-ne la senzillesa, la humilitat i una santa ironia que sempre el caracteritzà, fou per als bateans que tingueren la sort de conviure amb ell el millor nèctar libat per una ànima delicada que havia tingut la fortuna de viure entre sants.

També ell —no podia ésser d'altra manera— rebé com un sant la mort el dia 10 de novembre de 1916, vigília de Sant Martí de Tours, aquell que, com el nostre Altés, es despenquè de la capa per vestir un pobre. Bé ho podria dir el seu germà Francesc, l'impressor, a qui el sacerdot tant havia protegit i orientat i que després, tot canviant les tornes, hagué d'acollir-lo i evitar que cobrés personalment el benefici, puix lliurava els diners amb despreniment magnànim al primer pobre que trobava.

Les despulles del bon sacerdot, il·lustre poeta, valent apòlogista i anònim apòstol, acompanyades de fonda emoció i solemniat silenci, foren lliurades, ben a prop de la mare, a la solitud del Fossar de la Bassella, a l'ombra del majestàtic i desafiant campanar de la Vila. La ferma tristícia del dol popular es veié multiplica-

da durant l'enterrament per la presència nombrosa d'amics i deixebles. El seu cos espera la triomfal resurrecció, com llegim a la senzilla lauda sepulcral i on podria figurar aquest epitafi: «Ex hominibus segregatus, pro hominibus constitutus, ad suos reversus, sacerdos et vates quievit in pace».

Tota la vida, i ja de ben jove, la veié Mn. Altés ornada amb l'amistat dels millors amics que aleshores podia tenir un home com ell. El més íntim de tots, Mn. Enric d'Ossó, amb qui col·laborà sense defallir mai i de qui ell mateix diu «...nuestro amigo del alma y compañero muy querido des-

**El Beat Enric d'Ossó i Cervelló
fundador de les Teresianes**

de hace más de cuarenta años, casi toda la vida...»⁽⁶⁾ En efecte, amb Ossó visqué a casa del canonge Alabart; amb ell compartí el professorat al Seminari; amb ell visità els indrets teresians, Àvila i Alba de Tormes; al costat d'ell el trobem a Montserrat quan la primera Missa d'Ossó i en les peregrinacions a la muntanya de Catalunya; coadjuvant a la fundació de les diverses seccions de l'Arxiconfraria Teresiana, del «Rebañito del Niño Jesús» i de la Companyia de Santa Teresa; amb Ossó visità quantes voltes Batea i altres viles de la diòcesi de Tortosa per predicar-hi i dirigir exercicis; al costat d'Ossó hagué d'aguantar les pedrades que jovebots revolucionaris tiraren, a Batea, quan hi anaren, amb altres sacerdots, per fer unes missions populars i

trobaren el poble fortament dividit per qüestions polítiques, tot i que es pogué celebrar la missió i les faccions de la Vila es reconciliaren⁽⁶⁾; amb Ossó compartí llargues hores de reflexió i d'activitat per endegar i prosseguir tasques de redacció literària i d'acció apostòlica directa —l'apostolat de la ploma i el de les ànimes—.

Crec que l'amistat entre Mn. Ossó i el nostre Mn. Altés queda ben definida amb aquest text de l'actual Arquebisbe de Toledo, Marcelo González Martín: «Altés no se separó de él mientras vivió. Más joven que don Enrique, a su lado parecía un niño y efectivamente algo hay en todos sus escritos que transparenta el candor de su alma. Escritor fácil y de imaginación brillante fue el más eficaz colaborador de don Enrique en la Revista Teresiana. Todo lo poetizaba, y sabía servir sus no vulgares conocimientos teológicos y profanos de una manera sencilla y atrayente. Don Enrique encontró siempre en él un descanso y una fidelidad inquebrantable».⁽⁷⁾ I aquesta fidelitat anà més enllà de la mort d'Ossó, puix fou Altés precisament qui publicà la primera biografia del fundador de les teresianes, i, quan les despulles d'ell foren exhumades del petit cementiri del Convent de «Sancti Spiritus», a Gilet (València), allí hi era Altés, amb capell de teula, com a testimoni qualificat, acompanyant les religioses Saturnina Jassà, Teresa Blanch i Maria Teresa Rubio; així ho palesa una fotografia de l'acte.

Amb Mn. Domingo i Sol, apòstol de l'Eucaristia, fundador de la Germania de Sacerdots Operaris i de l'Apostolat de l'Oració hi col·laborà també intensament Joan Baptista Altés; sobretot pel que fa a la difusió de la pietat eucarística i reparadora i amb escrits que es publicaren en *El Amigo del Pueblo* tot defensant des de la tribuna literària el que Mn. Manuel Domingo proclamava per les parròquies de la diòcesi.

Amb l'autor de *El liberalismo es pecado*, Mn. Felix Sardà i Salvany, l'uní el refús de les idees liberals, l'amor a la tradició i l'afany apològic. Una mostra d'aquesta amistat ho és el pròleg que Sardà féu per a *El Trovador de Santa Teresa* d'Altés, on qualifica l'obra de «olorosísimo ramo de flores teresianas».

Un altre bon amic d'Altés, i amb una amistat que podem qualificar de

fraternal — «mon amich i confrare» — fou Mn. Jacint Verdaguer, nascut i ordenat prevere els mateixos anys que Altés, el drama del qual visqué aquest des de la seva íntima amistat. Altés, fidel en els moments més crus de l'adversitat, compartí amb Verdaguer la tristor del cor sumit en la tragèdia com abans havia compartit la joia del triomf del gran poeta de la Renaixença, l'autor de *L'Atlàntida* i de *Canigó*. Fou ell qui procurà per al seu amic, amb l'ajut del poeta Lluís-Carles Viada i Lluch, que el propietari de la Vil·la Joana, a Vallvidrera, l'acollís, ja malalt dels pulmons, en aquella que fou la seva darrera estança.

La devoció que Altés professava a Sant Josep i els contactes humans que sabia prodigar el feren bon amic del P. Manyanet i del gran arquitecte modernista de Reus Antoni Gaudí; amb tots dos col·laborà en la realització del Santuari de Sant Josep de la Muntanya i del Temple Expiatori de la Sagrada Família, dins el moviment espiritual que aleshores sorgí amb forta embranzida a l'entorn de Sant Josep i la Família de Natzaret. Gràcies a aquesta amistat d'Altés amb Gaudí, aquest construí per a Mn. Ossó la Casa Mare de les Teresianes a Sant Gervasi.

Si bé més de passada, s'enriquí Mn. Altés amb l'amistat haguda amb el canonge de Vic Jaume Collell, mestre en gai saber, escriptor polèmic i defensor del catolicisme moderat català, malgrat que Mn. Altés no combregava amb les idees polítiques del canonge vigatà. Aquest acompanyà Altés i Ossó, amb Verdaguer, que aleshores havia acabat *L'Atlàntida* — 1875 —, en la peregrinació que Ossó organitzà a Àvila i Alba de Tormes, bressol i tomba de Santa Teresa de Jesús.

Primerament a Tortosa i, més tard, a Barcelona, Mn. Altés fou vertader amic i bon col·laborador del mestre Felip Pedrell, que alguns han qualificat de «Príncep de la Música espanyola», i que musicà l'any 1868 la seva primera òpera *El último Abencerraje*, amb text d'Altés, obra que, figurant com a «opus 102», fou estrenada amb gran èxit el 14 d'abril de 1874 en el Teatre del Liceu de Barcelona i que féu mereixedors el músic i el literat d'un càlid homenatge ofert per la ciutat de Tortosa. El mestre Pedrell encara musicaria del nostre

poeta el *Himno a Santa Teresa*, el poema *A Santa Teresa de Jesús* i el poema històric-èpic *Dertusa* sobre la ciutat de l'Ebre, a qui Mn. Altés tenia, amb Batea, per «Patria de mi corazón... porque en ella me he educado y he pasado la mayor parte de mi vida».⁽⁸⁾

Preocupat per la situació religioso-política d'Espanya, quan la revolució, l'anticlericalisme i l'ateisme tot ho emplenaven, decidí emprendre, des de l'Evangeli i el seu tarannà i conviccions tradicionalistes, una fecunda i llarga tasca apologètica, tan dilatada que ocupà tota la seva vida.

Tot sembla que començà quan Mn. Ossó escriví el 9 de juliol de 1872, des de Barcelona, una carta a Mn. Sol que deia: «Ayer leí *El Hombre* infame de ésa (Tortosa), que vuelve a salir. Su primer artículo es «Guerra a la fe divina». Es, pues, urgente que vuelva a aparecer *El Amigo* si podía ser esta semana, mejor... Hoy escribo a don Jacinto y a Mosén Altés, para que continúen...»⁽⁹⁾ De fet, ja en 1871, a recer de la llibertat d'impresca consagrada per la Constitució de 1869, havia aparegut *El Hombre. El Amigo del Pueblo*, setmanari fundat per Mn. Ossó, amb qui s'uniren de seguida Altés i Sol, pretenia contrarrestar, des de la serenor de la fe cristiana, el mal que *El Hombre* podia fer entre la població obrera i camperola i les famílies tortosines. La part literària era a càrrec d'Altés. La important influència d'aquest setmanari la podem deduir del fet que a l'any de publicar-se — maig de 1872 — fou suspès i prohibit per ordre governativa.

Suspès el setmanari, Mn. Ossó fundà a l'octubre del mateix 1872 i per al dia 15, festa de Santa Teresa, la Revista *Santa Teresa de Jesús*, de la que Altés fou sempre l'ànima i, a la mort d'Ossó, n'esdevingué el director. Aquesta revista, que aporta forces dades històriques de l'època, es publicà fins l'any 1912, quan fou substituïda per *Jesús Maestro*, que encara avui publiquen les religioses teresianes.

La nombrosa obra literària i poètica d'Altés podem trobar-la repartida entre la *Revista Popular*, *El Correo de Tortosa*, la revista *Santa Teresa de Jesús*, el setmanari satíric *El Intrínquis*, *La Hormiga de Oro*, *El Sarranés* i *El Amigo del Pueblo*. Aquests escrits corresponen a l'eta-

pa que va de 1869 al 1912. En tots aquests articles i escrits Mn. Altés es revela entusiàstic seguidor de la tradició, temperament actiu i lluitador, de brillant imaginació, d'aguda intel·ligència i de contundent agudeses dialèctica; condicions i qualitats mostrades en *El Correo de Tortosa*, *El Amigo del Pueblo* i *El Correo Catalán* sobretot i que permeten concloure que el nostre biografiat fou polemista temible i pugnador infatigable fins al punt que, ja a Barcelona, des de les pàgines de *El Correo Catalán* refutà amb energia i encert els errors comesos per Benito Pérez Galdós en un dels seus «Episodios nacionales», intitulat «San Carlos de la Rápida».

A més dels escrits de premsa, Mn. Altés ens ha deixat una munió d'obres i obretes de les quals n'és aquesta una mostra no exhaustiva:

El último Abencerraje, òpera musicada per Pedrell i de la qual hom n'arribà a fer sis versions.

Himno a Santa Teresa, que també musicà el mestre Pedrell.

Dertusa, poema musicat també per Pedrell. *A Santa Teresa de Jesús*, cant amb música del mestre tortosí.

Suspiros y lágrimas, col·lecció d'elegies íntimes sobre la mort de la mare del poeta.

Un ramo de violetas al excelso patriarca San José.

El trovador de Santa Teresa.

Cuentos y cuadros teresianos.

En el día de la Inmaculada.

La paloma del Carmelo o la vocación religiosa de Santa Teresa de Jesús.

La ovejita del Niño Jesús.

Navidades.

Un ramo de violetas.

Viaje teresiano.

La huida de Teresa, o sea, la vocación de Teresa de Jesús al martirio.

La heroína de Castellfort.

Un hermoso día.

El tesoro de Valvanera.

Perfumes de mi tierra.

María Inmaculada en la resurrección de Jesucristo.

Remembranzas.

Un trovador de Santa Teresa.

Alas! Alas!

El Rebañito del Niño Jesús.

Diálogos en verso.

Alegre festival en el claustro.

¿Quién honró más a María Inmaculada? Colón en Santa María de la Rábida.

Los héroes de Tebaida.

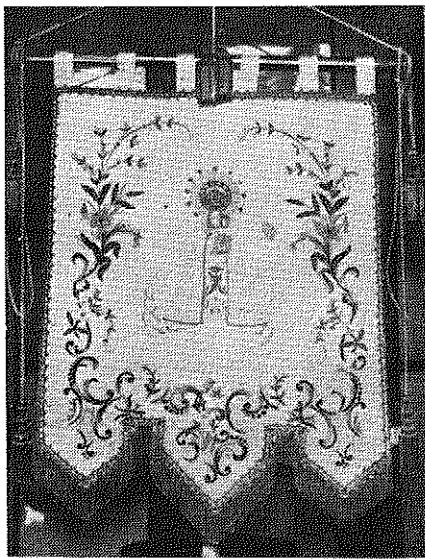
Novelitas y cuentos.

La hora de María desolada después de la muerte de Jesús.

Recreos de la infancia.

El triunfo de María.

Cuentos estudiantiles y otros que no lo son. Historietas y cuentos teresianos.

Estendard de la Mare de Déu del Portal

Nuestra Señora del Portal, patrona de Batea.

Los Reyes Católicos en Granada.

Mina de oro para las almas.

Vacaciones infantiles.

Don Enrique de Ossó y Cervelló.

Apuntes biográficos.

Aquestes obres foren impreses gairebé totes en el taller tipogràfic del germà de l'escriptor, Francesc Altés i Alabart, a excepció d'algunes que ho foren a Tortosa en la impremta de Fidencio Montserrat, i altres en la de Puigrubí i Arís, de Tarragona.

Pel que fa a l'aspecte literari, cal dir que Mn. Altés sempre emprà la llengua castellana, que amanyagà i dominà a voluntat dins l'estil romàntic, que mai no abandonà, si bé en els darrers escrits el trobem mitigat. Mai no assumí ni els valors ni les maneres del Modernisme vitalista d'arrel nietzscheana i de contingut panenteïsta, naturalista i simbolista. El romanticisme és palès sobretot en l'obra lírica, en les descripcions de la natura i en la gran estima que té als temes populars de la Vila i de la regió tortosina.

Els diàlegs són d'una gran vivaça, la narració discorre fluida, amb molta correcció expressiva, riquesa de vocabulari i una lleugeresa rítmica que nega l'entrada a l'enfarfegament, la monotonia i la pesantor. La gràcia narrativa és present en qualsevol descripció física o psíquica dels personatges, gràcia que, a vegades, insinua una ironia respectuosa i fina,

Una secció del «Rebañito del Niño Jesús» l'any 1925

que sempre és tan difícil d'aconseguir.

L'autor no amaga l'amor que té al tradicionalisme carlí ni el domini dels temes filosòfics i teològics. Un fons humà de tendra calidesa embolcalla tota la seva producció literària. L'obra traspua l'esperit de l'autor.

La modèstia que el caracteritzà li fa dir en el pròleg de *Perfumes de mi tierra*: «Aunque... me he entretenido en escribir publicándolos en Revistas literarias y periódicos, artículos de costumbres populares, jamás he pensado en coleccionarlos, como ahora en parte lo hago, no porque crea que ellos lo merezcan, sino porque tal vez logre con estos ensayos despertar a jóvenes ingenios (que no faltan en mi tierra), los cuales con más rico caudal de atinada observación, con mayor amplitud y detalles que yo lo hago, con más vigor y frescura, con más viveza y elegancia en el lenguaje y en el estilo, acierten a encuadrar... el tiempo de las costumbres de mi tierra...»⁽¹⁰⁾ Virtuosa modèstia que pujava tan alt com l'estil i el llenguatge.

De la vàlua poètica i de la inspiració de Mn. Altés pot ésser-ne una prova, potser la millor, el cant èpic *Las Heroínas de Tortosa* que, construït amb octaves reials, sense cap dubte una de les millors composicions poètiques d'ell i la joia literària del Certamen, presentà al Certamen de l'Acadèmia de la Joventut Catòlica de Tortosa celebrat l'any 1878 en el VII^è Centenari del Descens de la

Santa Cinta. En el lliurament dels premis, que tingué lloc el dimecres 7 de setembre en el Col·legi de Sant Lluís, li fou atorgat el Premi de la Reial Arxiconfraria de la Cinta.

El dinamisme de Mn. Altés, però, era tan incansable i enèrgic que les tasques d'escriptor, de conseller i cofundador no li impedièn de trobar temps per fer un servei de protecció, ajut, instrucció i orientació a favor de quantes noies de la Vila i comarca s'havien traslladats a Barcelona per servir com a domèstiques. Amb l'ajut de Mn. Cinto Verdaguer, que era el capellà dels Marquesos de Comillas, i el dels porters del Palau de la Porta Ferrissa, que eren de Batea, Mn. Altés reunia, a hores i dies prefixats, les noies en una de les cotxeres del Palau on els donava classes de cultura general i els facilitava l'aprenentatge de cosir i brodar, a més d'oferir-los ajut espiritual i econòmic.

Aquest grup de noies fou agregat a la Secció de Filles de Maria de la veïna parròquia del Pi i el trobem present a Montserrat tot formant part del romiatge teresiana que tingué lloc els dies 21 a 23 d'octubre de 1882, any en què fou col·locada la primera pedra del temple de la Sagrada Família. L'estada i el romiatge els pagà Mn. Altés. De les noies de Batea integrades en aquest grup sorgí la idea, que elles mateixes realitzaren, de brodar un bell i artístic estendard de la Mare de Déu del Portal, brocat d'or sobre seda, que vingueren a oferir a la Vila amb tota solemnitat. A l'entrada de la

població sortí a rebre-les una notable quantitat de cavalleries guarnides i cavalcades per nois joves al crit de «¿Quién venció a Luzbel? ¡San Miguel!»

De l'estada de Mn. Ossó i del seu amic Mn. Altés a Batea, vila que freqüentaren en llurs escapades apostòliques, n'ha quedat fins als nostres dies el «Rebañito del Niño Jesús» que, amb l'Escola Dominical, fou fundat en 1880, al qual tanta mainada hi assistí, convocada per alegre toc de campana i que encara recordem, cada diumenge havent dinat, com el millor moment del dia, amb cants i bellugadissa d'infants sota les voltes del temple, mentre el sol de la tarda, groc d'or, fendia per dalt l'espai interior des de l'ull de bou de la façana fins a l'altar major.

En una altra visita a la Vila, el 20 de juliol de 1876, Ossó i Altés hi establiren l'Arxiconfraria de Filles de Maria i Santa Teresa de Jesús; a les noies de l'Arxiconfraria, tot i que amb participació de gairebé tot el jovent del poble, dirigí Mn. Altés un recés espiritual del 4 al 8 de setembre del mateix any. I en el mes de desembre fou col·locada al costat esquerre del

presbiteri del temple parroquial una imatge de Santa Teresa, portada en solemne processó des de la capella de Sant Josep del Calvari, imatge que fou cremada en 1936.

A causa del seu origen bateà per via de la jaia materna i de les repetides visites que Mn. Ossó féu a la Vila, la seva mort, com més tard la de Mn. Altés, fou vivament sentida. Se celebrà un solemne funeral a l'església parroquial «con grande asistencia de vecinos... con algunos parientes, distinguidos amigos nuestros», diu Mn. Altés.⁽¹⁾

No puc concloure aquesta biografia sense dir que la Vila és en deute amb l'il·lustre fill seu que fou Mn. Joan Baptista Altés i Alabart. La seva memòria s'ha perdut, en part per causa de la gran humilitat i modèstia del personatge; en part, també, per culpa dels aires anticlericals i antirreligiosos que bufaren poc després de la seva mort.

Les seves despulles romanen oblidades dels vilatans al Fossar de la Bassella. L'amor que mostrà a la Vila, aquesta, inconscient i ingrata, encara no l'hi ha retornat. Hom no li ha fet justícia.

Tant de bo que aquestes pinzellades biogràfiques serveixin perquè molts bateans descobreixin qui fou aquest gran fill de la nostra mateixa Vila i, tot coneixent-lo, en facin bona memòria.

NOTES

(1) Altés i Alabart, J. B., *Cuentos estudiantiles...* Imprenta de Francisco J. Altés Alabart, Barcelona 1911, p. 67.

(2) Idem., op. cit., p. 62.

(3) Idem., *Suspiros y lágrimas*, Imprenta de Fidencio Monserrat, Tortosa 1865, p. 3.

(4) González Martín, M. *Don Enrique de Ossó o la fuerza del sacerdocio*, Ediciones STJ, Imprenta y Editorial Altés, s.l., Barcelona 1953, p. 82.

(5) *Revista Teresiana*, mes de febrer de 1896.

(6) González Martín, M., op. cit., p. 527.

(7) Idem., op. cit., p. 157.

(8) Altés i Alabart, J. B., *Perfumes de mi tierra*, Imprenta de F. Altés, Barcelona 1895, p. 300.

(9) González Martín, M., op. cit., p. 97.

(10) Altés i Alabart, J. B., *Perfumes de mi tierra*, págs. 9-10.

(11) *Revista Teresiana*, any 1896, p. 313.

Fonts de documentació

Arxiu Altés i Aguiló

Arxiu Alanyà i Roig

